

Annika Mykkänen

SEGREGAATIO UUTISMEDIOISSA

- Segregaatiota ehkäisevät ja lisäävät tekijät

TIIVISTELMÄ

Annika Mykkänen: Segregaatio uutismedioissa – Segregaatiota ehkäisevät ja lisäävät tekijät

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma

Toukokuu 2022

Tutkielmani käsittelee uutisointia alueellisesta segregaatiosta kolmessa eri uutismediassa. Tutkimuskysymykseni on: Millaisia segregaatiota ehkäiseviä ja lisääviä tekijöitä uutisartikkeleissa kuvataan?

Alueellinen segregaatio viittaa haitalliseen kehityskulkuun, jossa asuinalueiden välille syntyy eroja tulojen, hyvinvoinnin ja sosiaalisten tekijöiden muodossa. Eriytymisen myötä tietyille asuinalueille voi kasaantua työttömyyttä, vähävaraisuutta ja huono-osaisuutta, jotka vaikuttavat ihmisten valinnan mahdollisuuksiin ja toimintakykyyn. Maahanmuuton ja monikulttuurisuuden kasvu luo omat haasteensa eriytymiskeskusteluun, sillä etninen segregaatio liittyy vahvasti alueelliseen segregaatioon.

Alueellisen segregaation tutkiminen on tärkeää, jotta voidaan löytää keinoja ehkäistä yhteiskunnallista eriarvoistumista ja tukea tasa-arvon toteutumista. Eurooppalaisissa suurkaupungeissa ja etenkin Yhdysvalloissa voimakas segregaatio on johtanut levottomuuksiin, väkivaltaisuuksiin ja asuinalueiden turvattomuuteen. Ulkomaiden tilanne ei ole suoraan verrattavissa Suomeen, jossa segregaation kehityskulku on ollut maltillisempaa, mutta antaa viitteitä siitä, mihin eriytymiskehitys voi pahimmillaan johtaa. Ilmiötä tulisi kuitenkin tarkastella suomalaisen yhteiskunnan kontekstissa eli pohtia, millaiset tekijät Suomessa tuottavat asuinalueiden ja väestöryhmien välistä eriytymistä.

Tutkielmani aineistona käytän kolmesta uutismediasta viittä uutisartikkelia, jotka käsittelevät alueellista segregaatiota Suomessa. Uutismedioiksi valitsin Helsingin Sanomat, Yle uutiset ja Iltalehden niiden laajan lukijakunnan ja sisältöjen vaihtelevuuden vuoksi. Aineiston analyysimenetelmä on aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Koostin viidestä uutisartikkelista teemoittelun avulla viisi eri teemaa, jotka ovat yhteisöllisyys ja integroituminen, kaupunkisuunnittelu, koulutus ja työllistyminen, maine sekä uhkakuvat ja haasteet. Teemojen pohjalta muodostin tyypittelemällä kaksi päätyyppiä; segregaatiota ehkäisevät ja lisäävät tekijät.

Alueellisen segregaaation suhteen tilanne Suomessa on kansainvälisesti verrattuna melko hyvä, mutta viitteitä ilmiön voimistumisesta on havaittu, etenkin suuremmissa kaupungeissa. Alueellinen segregatio on monisyinen ilmiö. Aineistosta ja aiemmasta tutkimuksesta käy ilmi segregaaation limittäisyys: etninen, alueellinen ja sosioekonominen esiintyvät yhtäaikaisesti ja toinen toisiinsa vaikuttaen. Tutkielman edetessä kävi ilmi, että samat tekijät voivat sekä lisätä että ehkäistä segregatiota ja tämä näkyi myös tutkimukseni tuloksissa.

Aineiston analyysin pohjalta voidaan päätellä, että segregaaation ehkäisemiseksi tulisi yhtäaikaisesti tehdä korjaavia toimenpiteitä usealla eri osa-alueella. Tutkielman tuloksissa segregatiota ehkäiseviä toimenpiteitä ovat kaupunkisuunnittelu, koulutus- ja työllistämistoimet sekä integraation ja yhteisöllisyyden tukeminen. Tutkielman tulokset olivat yhtäläisiä aiempien tutkimustuloksien kanssa alueellisesta segregatiosta.

Avainsanat: alueellinen segregatio, alueellinen eriytyminen, etninen segregatio, sosioekonominen segregatio, huono-osaisuus, sosiaaliset suhteet, yhteisöllisyys, sisällönanalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

Johdanto	1
1 Alueellinen segregaatio ilmiönä, aiempi tutkimus ja käsitteet	2
1.1 Segregaatio Suomessa ja aiempi tutkimus aiheesta	3
1.1.1 Alueellinen segregaatio	5
1.1.2 Etninen segregaatio	6
1.1.3 Sosioekonominen segregaatio	7
2 Tutkimusasetelma	8
2.1 Laadullinen sisällönanalyysi	8
2.2 Aineisto	9
2.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	10
3 Segregaatio uutismedioissa	11
3.1 Teemoittelu	11
3.1.1 Yhteisöllisyys ja integroituminen	12
3.1.2 Kaupunkisuunnittelu	12
3.1.3 Koulutus ja työllistyminen	13
3.1.4 Maine	14
3.1.5 Uhkakuvat ja haasteet	15
3.2 Tyypittely	16
3.2.1 Segregatiota lisäävät tekijät	16
3.2.2 Segregatiota ehkäisevät tekijät	18
3.3 Yhteenveto ja keskustelu	19
Johtopäätökset	22
Lähteet	24
Aineisto liite	26

Johdanto

Segregaatio, eli eriytyminen, voi olla sosioekonomista, demografista tai etnistä, mutta näitä ei voida täysin eritellä toisistaan, vaan ne toimivat limittäin. Alueellisen, eli demografisen, eriytymisen merkkejä on nähtävillä Helsingissä ja muissa Suomen isoissa kaupungeissa, sosioekonomisesti heikoimmat alueet ovat jo eri mittareilla etäännyneet kaupungin keskiarvosta.

Alueellinen huono-osaisuus etenkin pääkaupunkiseudulla on voimistunut ja myös liittynyt aiempaa tiukemmin vieraskielisen väestön esiintyvyyteen (Kortteinen, Vaattovaara, 2015).

Segregaatio ilmiönä on huolestuttava, sillä on vaikutuksia turvallisuuteen, asuinviihtyvyyteen ja yksilön mahdollisuuksiin. Juuri siksi aiheen tutkiminen on tärkeää, sillä ilmiö liittyy moniin eri yhteiskunnan toimintoihin, kuten aluesuunnitteluun, maahanmuuttopolitiikkaan ja sosioekonominen hyvinvointiin. Segregaatiotutkimus ja sen kautta ilmiön ymmärtäminen mahdollistaa ehkäisevien toimenpiteiden suunnittelun ja niiden toteuttamisen tehokkaasti. (Vilkama & Hirvonen, 2018.)

Ulkomailla on nähty jo segregaation vaikutuksia selvemmin, kuin Suomessa, lähimpänä esimerkkinä Ruotsi. Segregaatiota on tutkittu enemmän ulkomailla, sillä monissa suurkaupungeissa segregaation aiheuttamat ongelmat ovat pidemmällä, kuin Suomessa (Vilkama, 2011).

Tutkielmassani tuon esiin millaisia segregaatiota ehkäiseviä ja lisääviä tekijöitä uutisartikkeleissa kuvataan. Aineisto on koottu kolmesta eri uutismediasta, lopullisen tutkielmassa käytetyn aineiston koko on viisi uutisartikkelia. Tutkimusmenetelmänä käytän aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aineiston sisältö ja teemat vaikuttivat lopulliseen tutkimuskysymykseeni, sillä aineiston läpikäynti ja teemoittelu määrittivät ja tarkensivat tutkimuskysymystä työn edetessä. Työni tarkoituksena on kartoittaa niitä teemoja, joita uutismedioissa liitetään segregaatioon ja niiden pohjalta luoda havaintoja segregaation uhkista ja ratkaisumalleista.

Esittelen ensimmäisessä luvussa segregaatiota ilmiönä ja sen eri ilmenemismuotoja, sekä aiempaa tutkimusta aiheesta ja tutkimuksen pääkäsitteitä. Toisessa luvussa kerron käyttämästäni tutkimusmenetelmästä ja aineistosta tarkemmin. Kolmannessa luvussa avaan tarkemmin saatuja tuloksia teemoittelun ja tyyppittelyn avulla, sekä vertaan saatuja tuloksia aiempaan segregaatiotutkimukseen,

Tutkimuksen tuloksena oletan tuovani esiin segregaatian eri ilmenemismuotoja, eriytymisen kehityskulkua, siihen johtavia syitä ja erilaisia segregaatian ehkäisykeinoja, kuitenkin huomioiden tuloksissa tutkimuksen aineiston rajallisen koon. Lopuksi yhteenvetona pohdin tutkielman tuloksia suhteessa tutkimuskysymykseen, teen johtopäätöksiä saaduista teemoista, esitän myös tulkintaa aineiston pohjalta sekä pohdin työn merkitystä.

1 Alueellinen segregaatio ilmiönä, aiempi tutkimus ja käsitteet

Segregaatiosta yleisesti

Alueellisella segregaatilla tarkoitetaan eri väestöryhmien eriytymistä kaupungin asuinalueiden välillä. Segregaatio voi olla alueellista, sosioekonomista tai etnistä, usein nämä eri muodot ilmenevät limittäin. (Helsingin tila ja kehitys, 2019; Seppänen & Rusanen, 2000 s.237.)

Segregaatio-käsitettä käytetään kuvaamaan tilannetta, jossa erilaiset väestöryhmät asuvat selkeästi erillään toisistaan eri tekijöiden seurauksena. Segregaatio viittaa kaupunkitasolla sosiaalisen eriarvoisuuden tilalliseen ilmentymiseen. Sen taustalla vaikuttavat prosessit, joissa tiettyjen ominaisuuksien pohjalta ihmiset muuttavat tietylle alueelle tai muuttavat pois alueelta, tai joissa alueella asuvan väestönominaisuuksissa tapahtuu muutoksia. (Seppänen & Rusanen, 2000 s.237.)

Alueelliseen segregaatioon vaikuttavia tekijöitä on useita, huono-osaisuuden alueellinen kasautuvuus, etninen eriytyvyys ja kaupunkisuunnittelu. Osa tekijöistä luo segregatiota, osa ylläpitää ja vahvistaa sitä. Etenkin valikoiva muuttoliike nähdään sosioekonomisia eroja ylläpitävänä mekanismina kaupungeissa. (Vilkama & Vaattovaara, 2016).

Katja Vilkaman ja Jukka Hirvosen mukaan segregatiota ilmiönä tulee tarkastella monesta näkökulmasta: ”Segregaatian tunnistaminen ja ymmärtäminen on oleellista, jotta kaupungit voivat kohdentaa toimenpiteitään oikein ja tehokkaasti. Eriytymiskehitystä voidaan lähestyä useasta näkökulmasta ja erilaisin menetelmin. Mikäli segregatiota seurataan vain yhdestä näkökulmasta tai vain yhdenlaisella mittarilla, olennaisia kehityskulkuja saattaa jäädä huomaamatta.” (Vilkama & Hirvonen, 2018.)

Segregaatio käsitteenä liittyy oleellisesti sosiaalipolitiikkaan ja sen perustavoitteisiin, alueellisen eriarvoistumiseen tähtäävät toimet ehkäisevät syrjäytymistä ja ylläpitävät sosiaalista vakautta (Rasinkangas, 2013).

Alaluvuissa käyn läpi segregaation tutkimusta Suomessa ja avaan segregaation eri muotoja tarkemmin.

1.1 Segregaatio Suomessa ja aiempi tutkimus aiheesta

Maailman suurkaupungeissa alueellinen segregaatio on yleinen ilmiö, johon liittyy sosioekonomiset erot ja etninen eriytyminen. Suomessa ilmiö on kuitenkin melko uusi, alueelliset erot ovat kuitenkin kasvaneet 1990-luvulta lähtien työllisyyden ja tulotason suhteen. (Vilkama, Ahola & Vaattovaara, 2016.)

Helsinki on pyrkinyt segregaation ehkäisyyn erilaisin kaupunkisuunnittelun keinoin ja sosiaalisen sekoittamisen politiikalla eri asuinalueiden kesken. ”Helsingin tila ja kehitys 2019” -verkkojulkaisun mukaan segregaatio ei ole Helsingissä erityisen jyrkkää, Helsinki on perinteisesti ollut lievän segregaation kaupunki, mutta eroja eri asuinalueiden välillä on nähtävillä.

Segregaatiota on tutkittu Suomessa pääasiallisesti suurimmissa kaupungeissa, Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle laaditussa raportissa tutkittiin sosiaalista kestävyyttä; asumista, segregaatiota ja tuloeroja Helsingissä, Tampereella ja Turussa (Saikkonen, Hannikainen, Kauppinen, Rasinkangas & Vaalavuo, 2018). Tutkimuksessa käy ilmi, että kaikissa kolmessa kaupungissa alueellista eriytymistä on pyritty ehkäisemään erilaisin sosiaalipoliittisin keinoin, mutta hallintakeinoissa oli eroavaisuuksia kaupunkien välillä. Raportissa todettiin myös etnisen eriytymisen lievä kasvu, joka oli vahvinta Turussa.

Helsingin kaupunki on panostanut segregaation seurantaan ja tutkimukseen, Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimus ”Välttelyä vai vetovoimaa” kartoitti asuinviihtyvyyttä ja muuttopäätöksiä Helsingissä. Tutkimuksessa kartoitettiin mm. etnisyyden ja maineen merkitystä asuinalueen viihtyvyyden kannalta. Työllisyyden ja tulotason erot sekä kasvava ulkomaalaistaustainen väestö keskittyy nyt sosioekonomisesti matalille asuinalueille. (Vilkama, Ahola & Vaattovaara, 2016.)

Myös Jarkko Rasinkankaan (2013) tekemä tutkimus Turun kaupunkiseuduista tutki asumisen alueellisia muutoksia ja asumismieltymyksiä. Tutkimuksessa painottuu asuntopolitiikan ja kaupunkisuunnittelun merkitys segregaaation ehkäisyssä, Rasinkangas tuo ilmi myös sosioekonomisen ja etnisen eriytymisen päällekkäisyyden. Lotta Junnilainen (2019) tutki Suomessa kahden vuokralähiön ”Hallakummun” ja ”Routalan” eriarvoisuutta ja yhteisöllisyyttä. Tutkimuksessa käy ilmi asuinalueen maineen merkitys ja ne mekanismit, jotka synnyttävät eriarvoisuutta ja alueiden eriytymistä. Junnilainen tuo ilmi kuinka vähäistä on tutkimus sosiaalisesta elämästä niillä alueilla, joissa eriytymisen prosessit eniten vaikuttavat. Vaikka Suomessa käydään keskustelua alueellisen segregaaation seurauksista ja niihin pyritään puuttumaan, on oleellista tutkia ilmiöitä paikallisesti, siellä missä huono-osaisuus ja eriarvoistuminen ilmenevät. Junnilainen lähestyy aihetta yhteisöllisyyden ja sosiaalisen elämän näkökulmasta, haastatellen ja kohdaten lähiöissä asuvia paikallisia. Tutkimuksessa korostuvat paikallisten omat näkemykset ja kokemukset asuinalueestaan.

Segregaatio tutkimus on monitieteistä, tieteenalat lähestyvät segregaatiota eri suunnista. Eniten tutkimusta Suomessa on tehty yhteiskuntatieteiden ja maantiedon kentillä. Etenkin alueiden välisistä eroista on tehty Suomessa paljon tutkimuksia, niiden avulla on saatu myös runsaasti tietoa asuinalueiden sosioekonomisesta ja etnisestä eriytymisestä. (Vilkama, Ahola & Vaattovaara, 2016.)

Segregaatiosta on tehty myös pro gradututkielmia ja väitöskirjoja, esimerkiksi Rasinkankaan (2013) väitöskirja sosiaalisesta eriytymisestä Turussa.

Tutkimuksista käy ilmi jo aiemmin esiin tuomani segregaaation limittäisyys, etninen, alueellinen ja sosioekonominen esiintyvät yhtäaikaaisesti ja toinen toisiinsa vaikuttaen.

1.1.1 Alueellinen segregatio

Alueellisella segregatiolla tarkoitetaan kaupungin asuinalueiden väestörakenteen eriytymistä (Tila ja kehitys, 2019). Asuinalueiden eriytymisen taustalla vaikuttavat monet tekijät, muuttoliike, asuinalueiden viihtyvyys, alueen maine ja kaupunkisuunnittelu.

Suomessa alueellisen segregatian kehityksen kannalta merkittävä tekijä oli 1990-luvun lama (Kortteinen & Vaattovaara 2015). 2000-luvulla alueellisen eriytymisen kehitys ei ole ollut yhtä nopeaa, mutta suunta on jatkunut samana, aiemmin nähtävillä olleet alueelliset erot ovat jääneet pysyviksi (Vilkama & Hirvonen, 2018).

Alueellisen eriytymisen rakenteellinen perusta muodostuu asuntojen hintapolitiikasta, valikoivasta muuttoliikkeestä, asuinviihtyvyydestä, kuten turvallisuuden tunteesta ja sitä myöten sen vaikutukset ylettyvät koululaisten oppimistuloksiin ja kouluvalintoihin. Lisänä taustalla vaikuttaa etninen ulottuvuus. Eriytymisen kohteena ei välttämättä ole edes kokonainen asuinalue, vaan eriytyminen saattaa tapahtua kortteli ja naapurustotasolla. (Kortteinen & Vaattovaara, 2015.)

Valikoiva muuttoliike, jolla tarkoitetaan muuttoliikkeen painottumista tietyille alueille tulotason, työllisyyden ja varallisuuden perusteella, nähdään yhtenä isoimmista tekijöistä alueellisen eriytymisen taustalla. Pääkaupunkiseudulla on nähty huonosuuden kasautumista tietyille alueille jo pidemmällä aikavälillä ja sama ilmiö on havaittavissa Turun seudulla. (Rasinkangas, 2013.)

Alueellista segregatiota on pyritty ehkäisemään kaupunkisuunnittelun ja asuntorakentamisen keinoin, tällaista kehitystä voidaan toteuttaa parantamalla jo olemassa olevaa rakennuskantaa, sekä panostamalla alueen viihtyvyyteen ja palveluihin. Lisärakentamisella voidaan myös lisätä alueen vetovoimaisuutta. (Rasinkangas, 2013.)

Asuinviihtyvyyttä voidaan parantaa myös asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukemalla. Sosiaalisella sekoittamisella ja maahanmuuttajataustaisten ohjaamisella eri puolille kaupunkia vuokra-asuntojen jaossa, saadaan tuettua tasapainoista asukasrakennetta. (Vilkama, 2011.)

Tutkimuksissa ja raporteissa tuli toistuvasti ilmi maineen merkitys. Asuinalueen maineella nähtiin olevan yhteys muuttohalukkuuteen alueelle, mutta maineen nähtiin

myös laajemmin määrittävän myös alueella asuvia ihmisiä. Usein asuinalueen asukkaat eivät itse pitäneet alueen mainetta paikkansapitävänä, vaan liioiteltuna ja aluetta turhaan leimaavana.

1.1.2 Etninen segregatio

Etnisellä segregatiolla viitataan vieraskielisten- ja maahanmuuttotaustaisten eriytymiseen valtaväestöstä. Se kytkeytyy voimakkaasti alueelliseen- ja sosioekonomiseen segregatioon, sillä usein etniseen eriytymiseen liittyy myös sosioekonomiset tekijät, kuten matala tulotaso ja alueelliseen eriytymiseen, sillä maahanmuuttajien keskittyminen tietyille asuinalueille korostuu etenkin suuremmissa kaupungeissa. Esimerkiksi Helsingissä ja Turun seudulla on nähtävillä vieraskielisen väestön ohjautuminen asumaan niille pienalueille, joissa kantaväestön huono-osaisuus jo vallitsee. (Vilkama, 2011; Rasinkangas 2013.)

Rasinkankaan tekemässä tutkimuksessa etninen eriytyminen oli voimakkaimmin alueellisia eroja tuottava tekijä Turussa. Viitteitä oli myös samanlaisesta etnisen eriytymisen kehityskulutusta, kuin muissa eurooppalaisissa kaupungeissa, joissa suurimmat alueelliset maahanmuuttaja keskittymät ovat melko pysyviä. (Rasinkangas, 2013.)

Haapajärvi, Juvenius ja Junnilainen tutkivat valtaväestön suhtautumisesta maahanmuuttajiin naapureina ja millaista vaihtelua suhtautumisessa oli yksilö- ja aluetasoisesti. Suhtautumisessa ilmeni eroja hyvä- ja huonotuloisten alueiden välillä, parempi tuloisilla alueilla suhtautuminen oli myönteisempää. Kuuluvuuden ehdoksi maahanmuuttajille asetettiin kuitenkin kaikilla alueilla vaatimus valtaväestön tapojen ja elämäntyylin omaksumisesta.

(Haapajärvi, Juvenius & Junnilainen, 2020.)

1.1.3 Sosioekonominen segregatio

Sosioekonomisia eroja voidaan tarkastella tulotason, työllisyyden ja koulutuksen suhteen. Eroja voidaan etsiä myös kulttuuriin ja elämäntapaan liittyvistä tekijöistä.

Alueellinen huono-osaisuus on kaupunkiseuduilla kasautunut tietyille alueille, osittain myös pienille korttelialueille lähiöiden sijaan ja erot huono- ja hyväosaisten välillä ovat kasvussa. (Kortteinen, Vaattovaara, 2015.)

Suomessa 1990-luvun lama aiheutti korkeaa työttömyyttä, mutta sen vaikutukset kohdistuivat tietyille alueille kaupungeissa, samalla myös sosiaaliset ongelmat näillä alueilla lähtivät kasvuun. Nousukausista huolimatta sosioekonominen eriytyminen on jatkanut kasvuaan, vaikkakin hitaasti. (Seppänen & Rusanen, 2000.)

Sosioekonominen segregatio vaikuttaa yksilön etenemis- ja valinnanmahdollisuuksiin elämässä. Se vaikuttaa asuinpaikan valintaan, sillä valinnanmahdollisuudet kapenevat matalan tulotason myötä, sekä yksilön koulutus- ja työllistymispolkuun. Huono-osaisuuden keskittyminen aluekohtaisesti saattaa kaventaa yksilön elinpiiriä ja sosiaalista liikkuvuutta. Etenkin nuorten kohdalla kehityskulku on huolestuttava, sosiaalinen ja taloudellinen eriarvoisuus voivat johtaa syrjäytymiseen ja ulkopuolisuuden tunteeseen.

Tutkimuksissa on kuitenkin saatu viitteitä asukkaiden viihtymisestä saman tulotason omaavien kanssa asumisesta samalla alueella, vaikka asuinalueella olisi ulospäin huono maine. Kyselytutkimuksissa on tullut ilmi, että asuminen alhaisen tulotason alueella voi olla helpottavaa ihmisille, jolla itsellään on pienet tulot. Lisäksi elämäntyylin yhtäläisyydet saattavat lisätä alueen yhteisöllisyyttä ja kuuluvuuden tunnetta. Myös työttömyyden hyväksyminen on helpompaa, jos ympärillä on muita työttömiä. (Seppänen & Rusanen, 2000.)

2 Tutkimusasetelma

Tutkimuskysymykseni on; Millaisia segregatiota ehkäiseviä ja lisääviä tekijöitä uutisartikkeleissa kuvataan? Aineisto koostuu viidestä eri uutisartikkelista, jotka on koottu kolmesta eri uutismediasta, Iltalehdestä, Helsingin sanomista ja Yle uutisista. Tutkimusmenetelmänä käytän aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

2.1 Laadullinen sisällönanalyysi

Tutkimusmenetelmänä käytän laadullista sisällönanalyysia, sisällönanalyysia voidaan tutkimusmenetelmän lisäksi hyödyntää myös väljänä teoreettisena viitekehyksenä. Tutkielmassani sisällönanalyysin avulla on tarkoitus luoda tiivistetty katsaus tutkittavasta ilmiöstä. Laadullisen analyysin voi jaotella kolmeen eri lähestymistapaan, aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan ja teorialähtöiseen analyysiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Tutkielmassani käytän aineistolähtöistä analyysia, jossa mikään teoria ei varsinaisesti ohjaa analyysiyksiköiden valintaa, vaan ne valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti.

Aineistolähtöistä analyysia voidaan hyödyntää etenkin silloin, kun tarvitaan perustietoa tutkittavan ilmiön olemuksesta (Eskola & Suoranta, 1998).

Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi esittelevät kirjassaan Miles ja Hubermanin (1994) näkemyksen, jonka mukaan aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen osioon, aineiston redusointiin eli pelkistämiseen, klusterointiin eli ryhmittelyyn ja abstrahointiin, eli teoreettisten käsitteiden luontiin (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Toinen tapa jäsentää aineistoa on teemoittelun ja tyypittelyn avulla. Teemoittelulla aineistosta pyritään valitsemaan keskeiset aiheet, jotka liittyvät tutkimusongelmaan. Teemoittelulla voidaan tekstistä tuoda esiin sitaatteja, jotka toimivat aineistoa kuvaavana materiaalina, mutta pelkkä sitaattien esiin tuominen ei tuota mielekästä analyysia. Teemoittelun kautta voidaan siirtyä aineiston tyypittelyyn, jossa ryhmittely tapahtuu samankaltaisuuksia etsimällä. Aineistossa esiintyviä ilmiöitä tiivistetään ja havainnollistetaan tyypittelyn avulla. (Eskola & Suoranta, 1998.)

Aineistolähtöistä menetelmää käytettäessä tulee huomioida sen heikkoudet, tuloksiin saattavat vaikuttaa tutkijan ennakkokäsitykset, lisäksi menetelmä ja tutkimusasetelma

ovat tutkijan asettamia ja siten vaikuttavat tuloksiin (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Aineiston valikoituminen ja sen rajaaminen vaikuttavat saatuihin tuloksiin, lisäksi aineistolähtöisyydessä havainnointi ei ole täysin objektiivista, sillä siihen vaikuttavat tutkijan omat ennakoasenteet. Tutkielmassani pyrin tiivistämään valittua aineistoa, kuitenkin kadottamatta sen sisältämää informaatiota.

2.2 Aineisto

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain tapahtumaa tai ilmiötä, joten aineiston koko ei ole niin merkityksellinen, kun tilastollisiin yleistyksiin pyrkivissä menetelmissä (Eskola & Suoranta, 1998). Omassa tutkielmassa rajasin aineistoni kolmen eri uutismedian sisältöihin, koska alustavien hakujen perusteella eri uutismedioiden lähestymistavat aiheeseen ja niiden kirjoitusasu poikkesivat toisistaan. Uutismedioiksi valitsin Helsingin Sanomat, Ylen uutiset ja Iltalehden, koska ne ovat sisällöltään monipuolisia ja laajalevikkisiä uutismedioita. Tutkimuksen aineisto on haettu Yle uutisten, Helsingin Sanomien ja Iltalehden hakutoimintojen kautta, hakusanoina *segregaatio ja *alueellinen eriytyminen. Tein ajallisen rajauksen koskemaan vuosia 2020–2022, jotta saatu aineisto olisi ajankohtainen, sillä segregatio on jatkuvasti muuttuva prosessi. Alustavassa haussa tuloksissa oli artikkeleiden lisäksi mielipidekirjoituksia ja pääkirjoituksia, mutta rajasin aineistoni koskemaan vain uutisartikkeleita. Rajauksien jälkeen artikkeleita oli yli sata kappaletta, lopullisen rajauksen aineistoksi valittuihin viiteen artikkeliin tein niiden sisällön perusteella, karsin pois segregatiota hyvin suppeasti käsittelevät ja aihetta ohimennen sivuavat artikkelit. Lopullisessa aineistossa segregatiota ilmiönä lähestytään monesta eri lähtökohdasta käsin, jolloin aineistosta pystytään luomaan laajempi kuva ilmiöstä. Aineiston koko on kolmekymmentä sivua tekstiä, joista tutkimuskysymykseen liittyviä tekstikatkelmia nostin esiin 57 kappaletta. Näistä tekstikatkelmista muodostin tutkielmani teemat.

Segregaation eri muotojen erottelu ei ollut tutkielmani kannalta mielekäästä, sillä kuten aineistosta käy ilmi, segregaaation eri muodot esiintyvät päällekkäin.

Toteutin aineiston analyysin käymällä ensin aineistoa läpi etsien tutkimuskysymykseeni liittyviä sisältöjä ja teemoja. Seuraavassa vaiheessa kävin tarkemmin aineiston sisältöä läpi ja merkitsin teksteistä kohtia, joita aion hyödyntää

työssäni, erottelin tutkimuskysymykseeni liittyvät tekstikatkelmat aineistosta. Teemoittelun avulla jäsentelin tekstistä rajaamani sitaatit viiteen pääteemaan. Teemoittelun pohjalta etenin aineiston tyypittelyyn, eli aineiston ryhmittelyyn samankaltaisuuden perusteella.

Tyypittely voidaan jakaa kolmenlaiseen tyyppiin, autenttiseen, yhden vastauksen tyyppiin, joka toimii esimerkkinä laajemmasta aineiston osasta, yhdistettyyn, joka on mahdollisimman yleinen tyyppi asioista, mitä materiaalissa esiintyy ja mahdollisimman laajaan tyyppiin, jossa mukaan otetaan myös asiat, jotka ovat esiintyneet vain yhdessä osiossa. (Eskola & Suoranta, 1998.)

Tyypittelyn avulla aiemmin aineistosta luoduista teemoista tuli tiiviimpi kokonaisuus, jonka kautta keskeiset elementit saatiin selvemmin esille. Muodostin teemoista kaksi päätyyppiä, työn raportointi vaiheessa avaan tarkemmin teemoittelua tyypittelyn sisällä.

2.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

”Tutkimusetiikalla tarkoitetaan eettisesti vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattamista, epärehellisyyksien tunnistamista ja torjumista. Tutkimuksen uskottavuus perustuu tutkijan eettisiin ratkaisuihin ja hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen. Eettinen kestävyys on tutkimuksen luotettavuuden toinen puoli, eettisyys koskee myös tutkimuksen laatua. Eettisyys yhdistyy siis luotettavuus- ja arviointikriteereihin.” (Tuomi & Sarajärvi, 2018.)

Tuloksien luotettavuudessa tulee huomioida tutkielmassa käytetyn sisällönanalyysin rajoitteet, tällä analyysimenetelmällä pyritään luomaan kuvaus tutkittavasta aihepiiristä tiivistetyssä muodossa, kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Tutkielmassani käytetyn aineiston rajallinen koko vaikuttaa saatujen tulosten tarkasteluun ja niistä tehtäviin johtopäätöksiin.

Aineistonani käytin kaikkien vapaasti saatavilla olevia uutisartikkeleita. Aineistoa läpikäydessä rajasin yksityishenkilöinä haastateltujen nimet ja muut tunnistettavat tiedot pois valitsemistani tekstikatkelmista, asiantuntijoiden nimet jätin esille aineistolainauksiin.

3 Segregaatio uutismedioissa

Tässä luvussa esittelen tutkielmani tulokset, eli millaisia segregaatiota lisääviä ja ehkäiseviä tekijöitä artikkeleissa kuvataan.

Olen valinnut aineistosta tutkimuskysymykseen vastaavat tekstikatkelmat, joista teemoittelun avulla loin viisi pääteemaa. Näistä viidestä teemasta muodostin tyyppittelyn avulla kaksi päätyyppiä kuvaamaan teemoja.

Esittelen tulokset esittelemällä teemat ja sitten niistä muodostamani kaksi päätyyppiä. Lopuksi tarkastelen työni tuloksia suhteessa aiempaan segregaatiotutkimukseen ja kirjallisuuteen.

3.1 Teemoittelu

Teemoittelun avulla muodostin tekstikatkelmista viisi pääteemaa, joiden sisältöä avaan tässä luvussa tarkemmin. Teemat muodostuivat aineiston pohjalta selkeästi, sillä valittuani aiheeseen liittyvät tekstikatkelmat, niissä esiintyivät samat toistuvat teemat. Nimesin teemat kuvaamaan aihepiirejä mahdollisimman osuvasti, jotta niiden perusteella voi muodostaa kokonaiskuvan aineiston sisällöstä tutkimuskysymykseen peilaten. Nämä viisi muodostettua teemaa ovat yhteisöllisyys ja integroituminen, kaupunkisuunnittelu, koulutus ja työllistyminen, maine sekä uhkakuvat ja haasteet.

Kuva 1 Aineiston teemat

3.1.1 Yhteisöllisyys ja integroituminen

Kokosin tämän teeman alle kaikki tekstikatkelmat, jotka viittasivat yhteisöllisyyden merkitykseen segregaatioon liittyen. Niissä korostui etnisen segregaatian osalta integraation merkitys kuuluvuudesta ja osallisuudesta yhteiskunnassa. Yhteisöllisyyttä lisäävinä tekijöinä nähtiin ystävyystoiminta, verkostoituminen ja oman paikan löytyminen. Osa segregaatioon liittyvistä tekijöistä vaikutti päällekkäin, asuinalue saatettiin nähdä huonomaineisena, mutta samanaikaisesti alueen asukkaat kokivat paikallisen yhteisön tiiviiksi ja erilaisuuden hyväksyväksi. Haastateltu asukas kertoo; *”Onhan täällä ongelmia, mutta mihinkään täältä ei haluta lähteä. Yhteisö on tiivis, ja kaikille on jokin paikka siinä”* (Aineisto 5)

Toisaalta koettiin, ettei hyväksyntää tule alueen ulkopuolelta, eli asuinalue tai lähiö koettiin eriytyneeksi muista asuinalueista;

”meidän on säilytty tänne kaukaiseen lähiöön fyysisesti eroon kunnan ihmisistä” (Aineisto 3)

Kuuluvuuden tunne ja erilaisuuden hyväksyminen olivat merkityksellisiä etenkin etnisen eriytymisen ehkäisyssä, mutta myös valtaväestön kohdalla.

3.1.2 Kaupunkisuunnittelu

Kaupunkisuunnittelun ja asuinalueiden vetovoimaisuuden merkitys segregaatiota hillitsevinä tekijöinä toistui aineiston tekstikatkelmissa. Asuinalueiden houkuttavuutta pyrittiin lisäämään kaavoituksen, kaupungin asunto-ohjelman ja alueen palveluiden avulla. Vetovoimaa lisäävinä tekijöinä nähtiin pientalo voittoisuus, lapsiperheitä houkutteleva asuntokanta ja alueen koettu viihtyvyys.

”Asuntopolitiikka eli vuokra- ja omistusasuntojen sijoittaminen limittäin ehkäisee osaltaan huono-osaisuuden keskittymistä” (Aineisto 1)

Tavoitteena asuntopolitiikassa on eri ryhmien sekoittuminen, jotta asuinalueista saataisiin entistä monimuotoisempia. Haasteina nähtiin huono-osaisen väestön vaihtoehtojen puute, vanha rakennuskanta ja palveluiden puuttuminen, nämä laskevat alueen houkuttavuutta ja lisäävät huono-osaistumista alueella.

Uutisartikkelissa haastateltu asiantuntija Venla Bernelius kertoo huono-osaisuuden levinneen jo pienemillekin kaupunkiseuduille;

”Melko pienilläkin kaupunkiseuduilla on alkanut näkymään aika voimakasta huono-osaistumisenrikin alueellistumista esimerkiksi vanhempiin kerrostalonaapurustoihin”

(Aineisto 2)

Uutisartikkelissa haastatellun asiantuntijan mukaan matala tulotaso- ja koulutuksen puute alueella ei houkuttele lapsiperheitä, mutta korkeamman tulotason alueet olivat haluttuja.

3.1.3 Koulutus ja työllistyminen

Koulutusmahdollisuudet, työllistyminen ja tulotaso liittyvät segregaatioon kaikkiin osa-alueisiin, niiden merkitys etenkin etnisen segregaatioon kohdalla nähdään merkittävänä. Koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät tekijät voivat sekä lisätä että ehkäistä segregatiota. Tutkimuspäällikkö Timo Kauppisen mukaan etnistä segregatiota tuottavat eri mekanismit;

”etnisen segregaatioon merkitys ja uhkakuvat riippuvat siitä, mitkä mekanismit sitä tuottavat. Yksi tällainen mekanismi on matala tulotaso” (Aineisto 1)

Koulujen ja koulutuksen rooli tuli ilmi aineiston artikkeleissa. Maahanmuuttajataustaisten kieliopetus on väylä yhteiskuntaan sulautumisessa, se lisää mahdollisuuksia kouluttautua ja työllistyä, mutta auttaa myös luomaan ihmissuhteita. Maahanmuuttajien vaikeudet työllistyä oman osaamisensa mukaan vaikeutuvat, jos kielitaito on heikko. Työnantajien tarjoama kielikoulutus esitettiin kehitysideana maahanmuuttajien työurien tukemiseksi. Myös aktiivinen koulutus- ja työllisyyspolitiikka vaikuttaa maahanmuuttajien ja huono-osaisten työllistymiseen.

Uutisartikkelissa haastateltu maahanmuuttaja mies toteaa;

”kielitaito, kouluttautuminen ja työelämään pääsy auttavat sulautumaan yhteiskuntaan”

(Aineisto 1)

Koulut voivat ennaltaehkäisevästi torjua ongelmia, mutta myös pahentaa niitä. Koulutoimen nähtiin vaikuttavan asuinalueen levottomuuteen nuorten kohdalla. Asuinalueen sosioekonomiset ja etniset erot heijastuvat suoraan koulujen

oppilas pohjaan ja arkeen koulussa. Eriytyminen saattaa kuitenkin olla voimakkaampaa oppilaitoksissa, kuin asuinalueilla.

Lisäresurssit ja investoinnit kouluihin ja varhaiskasvatukseen nähtiin segregatiota ehkäisevinä toimina

Helsinkiläisen koulun rehtori näkee jo koulussaan positiivisen muutoksen;

”Alueella tehty pitkäjänteinen työ on tuottanut tulosta. - Tämä näkyy koulun arjessa. Koulumme on ollut viime vuosina vetovoimainen ja oppilaat ovat päässeet jatko-opintoihin mukavasti” (Aineisto 2)

Koulutus vaikuttaa myös ihmisten liikkuvuuteen alueiden välillä, korkeasti koulutetut ihmiset liikkuvat enemmän eri kaupunginosissa, kun taas matalasti koulutetut pysyvät enemmän omilla asuinalueillaan. Tämä saattaa rajata ihmisten valinnanmahdollisuuksia ja kasvattaa alueiden välistä eriytymistä entisestään.

3.1.4 Maine

Koostin maineesta oman teeman, sillä se korostui aineistossa yksittäisenä tekijänä, joka vaikuttaa niin muuttoliikkeeseen kuin asuinalueella viihtymiseen. Maine voi olla alueellisen eriytymisen kannalta myönteinen tai kielteinen tekijä. Maineeseen liitettiin aineistossa stigman käsite, joka on aina kielteinen ja jolla viitataan leimaamiseen tai häpeään.

”Havainnot asuinalueista jaetaan kaupunkitutkimuksessa karkeasti mielikuviin, maineeseen ja stigmaan” (Aineisto 5)

Asuinalueen maine määrittelee sen houkuttelevuuden, alueen huonoa mainetta on vaikea lähteä korjaamaan, mutta hyvä maine saa aikaan muuttovirtaa alueelle.

”Huonon maineen levittäminen ei siis vaadi kokemusta tai tietoa todellisista olosuhteista. Riittää että on tietoinen maineen olemassaolosta” (Aineisto 5)

Jos merkkejä eriytymiskehityksestä havaitaan, tulisi asiaan puuttua nopeasti, sillä alueen leimaantuminen saattaa aiheuttaa pitkäkestoisia vaikutuksia alueelle.

Asuinalueen valikoitumiseen saattaa vaikuttaa alueen huono maine, vaikka maineella ei olisi konkreettista perää;

”muuttoliikettä ruokkii hyvin pitkälti mielikuvat ja pelot. Ihmiset haluavat välttää sosiaalisia riskejä ja erinäisiä häiriöitä” (Aineisto 2)

Asuinalueen sosioekonomiset erot saattavat aiheuttaa stigman syntymisen, joka jatkossa leimaa koko kuvaa alueesta ja siten sen vaikutus leviää koskemaan myös alueella asuvia ihmisiä. Näin on käynyt Helsingin Kontulassa;

”Stigma on iskostunut niin syvään, että se ei riipu enää yksittäisten ihmisten ajatuksista tai teoista” (Aineisto 5)

3.1.5 Uhkakuvat ja haasteet

Huono-osaisuuden kasautuminen ja etnisen segregaaation kasvu toistuivat aineistossa uhkakuvina, riskinä niihin liittyen nähdään väkivaltaisuuksien lisääntyminen, levottomuudet ja häiriökäyttäytyminen. Haastateltujen asiantuntijoiden mukaan huolestuttavia merkkejä on nähtävillä;

”Alueellinen eriytyminen on syventynyt sekä Helsingissä että muualla Suomessa viime vuosikymmenten aikana” (Aineisto 4)

”Kaupunginosien etnistä eriytymistä pidetään yhtenä huolestuttavana tunnusmerkkinä, joka altistaa yhteisöjä levottomuuksille” (Aineisto 3)

Huono-osaisuuden keskittyessä alueellisesti saattaa muodostua sellaisia kehityskulkuja, jotka vaikuttavat myös muiden asukkaiden olosuhteisiin, ajaen myös heitä kohti huono-osaisuutta. Sosiaalinen liikkuvuus, eli ihmisen mahdollisuus edetä elämässä taustastaan riippumatta, on vähentynyt. Erot ilmenevät naapurustotasolla, niin sanottuina taskuina kaupungin sisällä.

Alueiden eriytyminen ja huono-osaisuuden kasautuminen vaikuttaa lasten ja nuorten käsitykseen itsestään osana yhteiskuntaa ja kuuluvuuden tunteeseen. Sillä on vaikutusta myös harrastusmahdollisuuksiin, koulutuspolkuihin sekä työllistymiseen. Taustalla saattavat vaikuttaa myös mahdolliset vanhempien päihdeongelmat ja kielimuuri.

Alueellisen eriytyksen uhkana nähdään myös ihmisten liikkumismahdollisuuksien kaventuminen. Omalla asuinalueella pysyminen voi johtaa ulkopuolisuuden

tunteeseen yhteiskunnassa, se rajoittaa myös kohtaamisia ihmisten välillä, jolloin ihminen tapaa arjessaan vain itsensä kaltaisia ihmisiä. Kohtaamiset eri taustoista tulevien ihmisten kanssa vähenevät.

3.2 Tyypittely

Aineistosta luomieni teemojen pohjalta kiinnitin huomiota tyyppillisyyteen; aineistoa kokonaisuutena hyvin luonnehtiviin seikkoihin, joita pyrin tiivistämään informatiivisesti kahteen päätyyppiin; segregaatiota ehkäiseviin tekijöihin ja segregaatiota lisääviin tekijöihin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2009.)

Päätyyppeihin jaoin tekstikatkelmia eri teemoista, sillä teemat eivät jakaantuneet myönteisiin ja kielteisiin, vaan yhden teeman sisällä saattoi esiintyä molempia. Pääpiirteittäin teemat jakautuivat kuitenkin alla olevan taulukon mukaisesti.

	Segregaatiota ehkäisevät tekijät	Segregaatiota lisäävät tekijät
Yhteisöllisyys ja integroituminen	x	
Kaupunki-suunnittelu	x	
Koulutus ja työllistyminen	x	x
Maine	x	x
Uhkakuvat ja haasteet		x

Taulukko 1

3.2.1 Segregaatiota lisäävät tekijät

Segregaation lisääntymisestä Suomessa on nähtävillä merkkejä, mutta kehitys ei ole toistaiseksi ollut kovin voimakasta;

”Suomessa on ollut viime vuosina samanlaista kehitystä kuin monissa muissakin Euroopan kaupungeissa, eli hyvä- ja huono-osaisten alueellinen eriytyminen on hienoisesti voimistunut” (Aineisto 1)

Aineiston pohjalta pystyi muodostamaan kokonaiskuvan segregaatiota lisäävistä tekijöistä, asuinalueiden väliset erot määrittävät keitä ihmiset tapaavat ja missä ihmiset liikkuvat. *”Suomessa on kannettu Berneliuksen mukaan viime vuosina huolta sosiaalisen liikkuvuuden vähentymisestä. Sosiaalisella liikkuvuudella tarkoitetaan ihmisten mahdollisuuksia edetä elämässään taustasta riippumatta.”* (Aineisto 4)

Työttömyys ja koulutuksen puute, vähävaraisuus ja etninen tausta lisäävät riskiä segregaation lisääntymiseen. Kaupungin osien eriytyminen ja asuinalueen huono maine vaikuttavat siihen, keitä ihmiset tapaavat ja missä he liikkuvat. Kokemus yhteiskunnan ulkopuolelle jäämisestä voi vaikuttaa yksilön kykyyn suunnitella omia ura- ja koulutusmahdollisuuksia. *”Huono-osaisilla ihmisillä voi olla vähemmän vaihtoehtoja, jolloin he alkavat keskittyä niille alueille, joilta asuntoja on mahdollista saada”* (Aineisto 3)

Aineistossa korostui maahanmuuttoon ja etnisyyteen liittyvät haasteet, puutteellinen kielitaito ja työttömyys tekevät yhteiskuntaan integroitumisen vaikeaksi ja se lisää etnistä segregaatiota.

”etnisen segregaation merkitys ja uhkakuvat riippuvat siitä, mitkä mekanismit sitä tuottavat. Yksi tällainen mekanismi on matala tulotaso” (Aineisto 1)

Sosioekonomisen aseman merkitys tuli esiin tekstikatkelmissa, vähävaraisuus liitettiin asuinalueeseen ja sen nähtiin olevan ylisukupolvista. Sosioekonominen asema rajoittaa yksilön mahdollisuuksia lapsuudesta alkaen, osallistuminen harrastustoimintaan vaikeutuu, päihdeongelmien riski kasvaa ja ulkopuolisuuden tunne syntyy, kun osallistumisen mahdollisuudet kapenevat. Bernelius toteaa artikkelissa: *”Huono-osaisuuden riski on kasaantunut samoihin perheisiin ja samoille alueille ja tällainen kehityskulku näkyy nyt meillä hyvin monenkokoisissa kaupungeissa”* (Aineisto 2)

Segregaatiota lisäävät tekijät kietoutuivat toisiinsa, asuinalue, sosioekonominen asema ja etnisyys ilmenivät päällekkäisinä vaikuttajina ja riskitekijöinä.

”kaupunginosien etninen eriytyminen voi lisätä väkivaltaisuuksia, mutta se ei ratkaise huono-osaisuuden olemassaoloa itsessään” (Aineisto 3)

Toistuvana teemana tekstikatkelmassa esiintyi valikoiva muuttoliike, jota pidettiin merkittävänä tekijänä alueellisen segregaatian lisääntymisessä, asiantuntija artikkelissa avaa muuttoliikkeen syitä;

”muuttoliikettä ruokkii hyvin pitkälti mielikuvat ja pelot. Ihmiset haluavat välttää sosiaalisia riskejä ja erinäisiä häiriöitä.” (Aineisto 2)

3.2.2 Segregaatiota ehkäisevät tekijät

Asunto- ja työllisyyspoliittisin keinoin segregaaatiota voidaan tehokkaasti ehkäistä. Kaupunkisuunnittelu, asuinalueiden kaavoitus, viihtyvyyden ja palveluiden parantaminen lisäävät alueiden vetovoimaisuutta. Asuinalueiden viihtyvyyteen voidaan panostaa kunnostamalla rakennuskantaa ja sekoittamalla eri ihmisryhmiä; *”kunnostamalla kulahtaneita ostoskeskuksia ja rakentamalla omistusasuntoja vuokra-asuntojen keskelle”* (Aineisto 5)

Pientalovaltainen, lapsiperheitä houkutteleva asutuskanta nähdään myönteisenä tekijänä. *”Käännös parempaan on tapahtunut sitä kautta, että Myllypuroon on rakennettu lapsiperheitä houkuttelevia asuntoja ja alueelle on muuttanut lapsiperheitä. Alueen väestö on siis aiempaa monimuotoisempi.”* (Aineisto 2)

Monimuotoinen väestö asuinalueella ehkäisee ongelmia, tätä tuetaan rakentamalla omistusasuntoja vuokra-asutuksen keskelle. Asuinalueen maineella on myös merkitystä sen houkuttavuuden kannalta ja maineeseen voidaan vaikuttaa puuttamalla asiaan ajoissa, jos eriytymiskehitystä havaitaan.

Kouluilla ja koulutuksella on merkittävä rooli segregaatian vastaisessa työssä. Kouluttautuminen vaikuttaa myönteisesti sosioekonomiseen asemaan, tukee maahanmuuttajien integroitumista yhteiskuntaan kielitaidon ja osallisuuden kautta.

”Tarvitaan aktiivisempaa koulutus- ja työllisyyspolitiikkaa, joka tukee maahanmuuttajien ja heikompiosaiten työllistymistä” (Aineisto 1)

Tukemalla koulutusmahdollisuuksia taataan paremmat työllistymisnäkökymät.

Helsingissä ja Tampereella on saatu jo myönteisiä tuloksia, kun kouluihin ja varhaiskasvatukseen on investoitu. Vetovoimainen koulu parantaa oppimistuloksia ja mahdollistaa jatko-opinnot.

”Tampereella lähiöiden luonnetta ollaan muuttamassa esimerkiksi investoimalla kouluihin ja varhaiskasvatukseen” (Aineisto 1)

Etnisen segregaation ehkäisyssä tulisi panostaa maahanmuuttajien yhteiskuntaan integroitumisessa, sitä voidaan tukea koulutus- ja työllisyyskeinoin, etenkin kieliopintojen kautta. Asuntopolitiikalla voidaan sekoittaa maahanmuuttajia kantaväestön sekaan ja lisätä monimuotoisuutta asuinalueilla. Aineistossa haastateltu maahanmuuttaja toteaa: *”Kielitaito, kouluttautuminen ja työelämäänpääsy auttavat sulautumaan yhteiskuntaan.”* (Aineisto 1)

Erilaisilla yhteisöllisyyttä lisäävillä toimilla on todettu olevan vaikutusta maahanmuuttajien integraation tukemisessa.

3.3 Yhteenveto ja keskustelu

Tässä luvussa tarkastelen miten tutkielmani tulokset ovat vertailtavissa aiempaan tutkimukseen segregaatiosta Suomessa. Tutkielmassani saadut tulokset ovat melko yhtäläisiä aiempien tutkimusten sisällön kanssa.

Yhdeksi tutkielmani teemoista muodostui asuinalueiden maine ja sen merkitys eriytymisprosessissa, maine teemaan liittyi negatiivinen stigman käsite. Junnilaisen (2019) Lähiökylä-tutkimuksessa tuodaan ilmi asuinalueiden maineen ja asukkaiden omien näkemysten ristiriita, joka toistui myös tutkielmani tuloksissa. Asuinalueen huono maineen taustalla eivät välttämättä vaikuta tosiasialliset seikat, ja alueen asukkaat saattavat itse kokea alueen yhteisöllisyyden ja asuinviihtyvyyden hyväksi. Asuinalueen huono maine saattaa kuitenkin vaikuttaa palveluiden saatavuuteen ja alueen kehityksen kulkuun, jos alueelle ei saada houkutelua yrityksiä ja työntekijöitä. Junnilainen esittää stigman prosessina, joka tuotetaan ja tehdään, eli on olemassa jotkut, jotka stigmasoivat. Osaksi alueen omatkin asukkaat saattoivat kuvata alueettaan siitä luodun stigman ja negatiivisten mielikuvien kautta.

Toinen tutkielmani aineistosta muodostamani teema oli yhteisöllisyyden ja integroitumisen merkitys eriytymisen ehkäisyssä, myös Junnilaisen haastatteluissa ja

kohtaamisissa lähiöissä korostui sosiaalisten siteiden tärkeys. Huonomaineiksi miellettyillä asuinalueilla asukkaat voivat itse viihtyä hyvin ja oma asuinalue mielletään kyläksi tai kyläyhteisöksi, tällainen yhteisöllisyys avaa mahdollisuuden myös erilaisuuden hyväksynnälle. Tuloksissa ilmeni kuitenkin ristiriitaa ulkopuolisten ja alueella asuvien välillä, asukkaat itse saattoivat kokea alueen yhteisölliseksi, mutta ulkopuolisten mielestä osa alueiden ongelmaa oli juuri yhteisöllisyyden puute.

Yhteisöllisyyttä sosiaalisen pääoman käsitteen kautta tarkastelivat myös Van Aerschot ja Salminen (2018), jotka tutkivat Tampereen lähiössä asuvia nuoria. Tutkimuksessa todettiin, että huonomaineisetkin lähiöt loivat nuorille sosiaalisia verkostoja ja sosiaalista pääomaa. Kääntöpuolena nämä omassa viiteryhmässä luodut sosiaaliset suhteet saattavat toimia myös negatiivisesti, rajoittaen sosiaalista liikkuvuutta ja nuorten kohdalla myös koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia. Tämä sosiaalisen liikkuvuuden vähentyminen kävi ilmi myös oman tutkielmani tuloksissa segregatiota lisäävänä tekijänä. Sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys osaltaan voivat joko ehkäistä tai lisätä segregatiota, se saattaa ylläpitää heikkoa sosioekonomista asemaa, mutta myös mahdollistaa oman elämäntilaan parantamisen. Huonoin skenaario on sosiaalisten suhteiden täydellinen puuttuminen.

Tutkielmani tuloksissa maahanmuuton ja etnisen segregatian kohdalla merkittävä tekijä oli kielitaito ja yhteiskuntaan integroituminen. Yhteisöllisyys ja sosiaalisten suhteiden luominen korostui tässäkin yhteydessä, mutta myös muuttoliikkeen valikoitumisen seuraukset vaikuttivat. Vilkaman (2011) tutkimus kantaväestön ja maahanmuuttajien alueellisesta eriytymisestä ja muuttoliikkeestä toi ilmi, että pääkaupunkiseudulla on muodostunut maahanmuuttajapainotteisia keskittyviä asuinalueilla. Valikoiva

muuttoliike vaikuttaa osaltaan asuinalueiden eriytymiseen ja edesauttaa maahanmuuttajapainotteisten asuinalueiden syntyä. Tämänkaltainen eriytyminen vaikuttaa maahanmuuttajien mahdollisuuksia integroitua yhteiskuntaan ja osaltaan kiihdyttää etnisen segregatian kasvua.

Haapajärvi, Juvenius ja Junnilainen (2020) tutkivat millainen rooli asuinalueilla on kansallisen kuulumisen konteksteina, millaisia eroja kantaväestö rakentaa ”meidän” ja ”muiden välille”. Palkkatyön ja ammatillisen statuksen merkitys nousi yhtenä merkittävänä tekijänä esiin, se häivytti kantasuomalaisen ja maahanmuuttajien välistä eroa. Työssäkäyvä maahanmuuttaja hyväksyttiin helpommin osaksi ”meitä”. Oman

tutkielmani tuloksissa työllistymisen merkitys osana yhteiskuntaan kuulumisessa käy myös ilmi, pääasiallisesti asiantuntijoiden ja maahanmuuttajien itsensä kautta. Työllistyminen nähdään integraatiota tukevana prosessina ja toimii etnistä segregaatiota ehkäisevänä tekijänä, mutta maahanmuuttajat kokivat työllistymisen Suomessa vaikeaksi.

Kaupunkisuunnittelu muodostui aineistoni pohjalta keinoksi ehkäistä ja hillitä alueellista segregaatiota, tuloksissa asuinviihtyvyys oli tekijä, joka sai ihmiset hakeutumaan tietyille asuinalueille ja vaikutti myös poismuuttoon.

Aiempi tutkimus alueellisesta eriytymisestä tukee tätä näkemystä. Viikama, Ahola ja Vaattovaara (2016) tutkivat asuin ympäristön vaikutusta alueella viihtymiseen pääkaupunkiseudulla. Tutkimuksessa kävi ilmi, että sosiaaliset häiriöt ja turvattomuuden tunne asuinalueella vaikuttivat asuinviihtyvyyteen ja muuttoliikkeeseen. Omistusasuntopainotteiset alueet koettiin houkuttelevammaksi, kuin vuokra-asuntopainotteiset alueet. Aineistossani oli myös viitteitä tästä, sekarakentaminen, jossa yhdistellään omistus- ja vuokra-asuntokantaa, on tehnyt alueesta houkuttelevamman ja vaikuttanut alueen monimuotoisuuteen sekä nuorten koulutusmahdollisuuksiin alueella. Lapsiperheiden huomioiminen asuntopolitiikassa ja alueen palvelutarjonnassa, koettiin tärkeäksi. Viikama, Ahola, Vaattovaaran (2016) tutkimuksessa palveluiden, rakennuskannan ja kunnossapidon puutteet, olivat negatiivisesti vaikuttavia tekijöitä, tämä kävi ilmi myös omassa tutkielmassani, esimerkiksi vanhan rakennuskannan alueilla on alkanut näkyä huono-osaistumisen alueellistumista.

Johtopäätökset

Tutkielmassani olen tarkastellut segregatiota ilmiönä ja siihen liittyviä eriytymisen eri muotoja, aineiston pohjalta muodostin viisi erilaista teemaa ja kaksi päätyyppiä, joissa tuon esille millaisia segregatiota ehkäiseviä ja lisääviä tekijöitä artikkeleissa kuvataan.

Segregatio ilmiönä on moniulotteinen, sen eteneminen Suomessa on toistaiseksi ollut hidasta, mutta tasaisesti etenevää. Teemoittelun pohjalta luomani päätyypit segregatiota lisääviin ja ehkäiseviin tekijöihin saivat tukea aiemmista tutkimuksista. Tutkielmassani käytetyn aineiston koon rajallisuuden ja laadullisen sisällönanalyysin rajoitukset huomioiden, saamistani tuloksista ei voida vielä muodostaa pitkälle vietyjä johtopäätöksiä aiheesta. Tarkoitukseni oli kuitenkin muodostaa tiivistetty katsaus aiheeseen, siltä pohjalta valitsin aineistoksi uutisartikkelit. Uutismediat nostavat esiin ajankohtaisia aiheita ja ilmiöitä, joten tutkimusmateriaalina ne kuvastavat alueellisen segregatian esiintyvyyttä ja siihen liittyviä ilmiöitä kattavasti.

Koen että tutkielman tarkoitus toteutuu, sillä aineistosta sai muodostettua melko kattavan, mutta tiivistetyn katsauksen laajasta ilmiöstä. Saatujen tulosten perusteella voi muodostaa käsityksen vaadittavista toimenpiteistä, joilla alueellisen segregatian kasvua voidaan hillitä. Esiin tuli myös selkeitä merkkejä uhkakuvista ja seurauksia, joita on jo havaittavissa Suomessa. Segregatian tunnistaminen ja ymmärtäminen on tärkeää, jotta kaupungit voivat kohdentaa toimenpiteitään oikein ja tehokkaasti segregatian ehkäisemiseksi, sillä jos eriytymisen kehityskulkuun ei puututa, voi tilanne Suomessa edetä kohti eurooppalaista suuntaa.

Tutkielmassani esiin tulleissa segregatian ehkäisykeinoissa korostui maahanmuuttajataustaisten integroitumisen tärkeys, asuinalueiden kehittämistoimet, tuloerojen kaventaminen ja työllisyysmahdollisuudet. Segregatiota lisäävinä tekijöinä korostui työttömyys ja koulutuksen puute, vähävaraisuus ja etninen tausta.

Pelkästään yhden osa-alueen kehittäminen ei ole riittävä toimi segregatian kehityskulun ehkäisemiseksi, tarvitaan monimuotoista lähestymistapaa, jossa huomioidaan eri osa-alueiden merkitys ja jokaiseen niistä kohdennetaan muutostoimia.

Tutkielman haasteena oli aika, joka tutkielman tekoon oli varattu. Tämä rajasi käytetyn aineiston kokoa ja osaltaan vaikutti myös tutkimusmenetelmän valintaan.

Tutkimusaihe kuitenkin mahdollistaa jatkotutkimuksen teon pro graduvaiheessa, jossa laajempi paneutuminen aiheeseen antaisi kattavammin tietoa. Etenkin sosiaalisen aspektin huomiointi alueellisen eriytymisen tutkimuksessa on jäänyt vähäiseksi, mutta nousi esiin tutkielmaa tehdessäni. Mahdollinen jatkotutkimusaihe voisi olla sosiaalisen suhteiden ja sosiaalisen pääoman merkitys alueellisessa segregaatiossa. Yhteisöllisyyden korostuminen alueellisessa segregaatiossa on mielenkiintoinen suuntaus, se linkittyy myös etniseen segregaatioon. Yhteisöllisyyden voidaan nähdä integraatiota tukevana tekijänä, mutta toisaalta paikallisyhteisöjen sääntöjen ja normien ymmärtäminen ja yhteisöön sisään pääseminen voi olla maahanmuuttajille haasteellista.

Lähteet

Eskola, Jari & Suoranta, Juha. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere, 1998.

Haapajärvi, Linda & Juvenius, Jutta & Junnilainen, Lotta. Hyvä naapuri, hyvä suomalainen – erontekojen ja kuulumisen käytännöt Helsingin monietnisisillä asuinalueilla. *Sosiologia*, 57 (4), s. 362-345, 2020. Viitattu 01.04.2022.

Helkama, Klaus, Myllyniemi, Rauni & Liebkind, Karmela. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Edita 2007.

Helsingin tila ja kehitys 2019, https://tilajakehitys.hel.fi/alueellinen_eriytyminen
Viitattu 05.02.2022.

Maailman toimivin kaupunki: Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021. Helsinki.
Viitattu 05.02.2022.

Kortteinen, Matti & Vaattovaara, Mari. Segregaation aika. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80 2015:6, s. 562–574. Viitattu 10.02.2022.

Rasinkangas, Jarkko. Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla
Tutkimus asumisen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä. Turun siirtolaisinstituutti, 2013. Viitattu 20.02.2022.

Rönning, Oskar & Bernelius, Venla. Kaikkien kaupunki – mutta kaukana? Asukkaiden sosiaalinen tausta ja eriytyvä kaupunkitilan käyttö Helsingissä. *Kvartti* 1/2021.
<https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/kaikkien-kaupunki-mutta-kaukana-asukkaiden-sosiaalinen-tausta-ja-eriytyva-kaupunkitilan> Viitattu 14.04.2022.

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV, Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja, Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja, 2009. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus> Viitattu 02.03.2022.

Saikkonen, Paula & Hannikainen, Katri & Kauppinen, Timo & Rasinkangas, Jarkko & Vaalavuo, Maria. Sosiaalinen kestävyys: asuminen, segregatio ja tuloerot kolmella kaupunkiseudulla. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, Raportti 2/2018.

Viitattu 25.02.2022.

Seppänen, Marjaana & Rusanen, Jarmo. Asuinalueiden väliset sosioekonomiset erot Lahdessa. Yhteiskuntapolitiikka, 2000, vol. 65, no. 3, s. 237–245. Viitattu 28.03.2022.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi, painos 2018.

Van Aerschot, Lina & Salminen, Jarkko.

Hyvä, paha lähiönuoret ja asuinalueella syntyvä sosiaalinen pääoma, Sosiologia, 2018-01-01, Vol.55 (3) Viitattu 28.03.2022.

Vilkama, Katja & Hirvonen, Jukka. Helsingin alueellinen eriytyminen: kaksi lähestymistapaa segregatian seurantaan. Kvartti 1/2018. Viitattu 14.02.2022.

Vilkama, Katja. Yhteinen kaupunki, eriytyvät kaupunginosat? Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla. Helsingin kaupungin tietokeskus. 2011:2. Viitattu 14.02.2022.

Vilkama, Katja & Ahola, Susanna & Vaattovaara, Mari. Välttelyä vai vetovoimaa? Helsingin kaupungin tietokeskus, 2016.

https://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/16_05_24_Tutkimuksia_4_Vilkama_Ahola_Vaattovaara.pdf Viitattu 14.02.2022.

Aineisto liite

Aineisto 1

Hyvä- ja huono-osaisten alueellinen eriytyminen voimistuu suurimmissa kaupungeissa – THL:n tutkimuspäällikkö: asuntopoliitikka ei yksin riitä ratkaisuksi. Valtanen, Tero, Yle Uutiset, 12.2.2020.

<https://yle.fi/uutiset/3-11206559>

Aineisto 2

Huono-osaisuuden kasautuminen näkyy myös pienemmillä kaupunkiseuduilla, mutta siihen on mahdollista vaikuttaa – Aashika Bhanderi aikoo lääkäriksi. Valtanen, Tero. Yle Uutiset, 20.12.2021

<https://yle.fi/uutiset/3-12237049>

Aineisto 3

Onko Suomi luisumassa autopalojen ja jengien tielle? Tutkija kertoo avaintekijästä, joka voi ratkaista nuorisoriikollisuuden suunnan. Salminen, Solmu. Iltalehti, 11.11.2020.

<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/2058eb73-00d9-4abb-90a7-07e630a775a8>

Aineisto 4

Helsingissäkin asuu nuoria, jotka eivät koskaan uskaltaudu keskustaan – Taustalla voi olla ulkopuolisuuden tunne. Erma, Maria. Helsingin Sanomat 20.7.2021.

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000008111192.html>

Aineisto 5

Suomen Monaco. Parikka, Valtteri. Helsingin Sanomat, 25.12.2021

<https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000008448860.html>